

# • VANAMÕISA JÄRV •

**Vanamõisa järv** asub Lõuna-Eestis, Tõrva linna põhjapiiril Tõrva-Pikasilla maantee ääres. Järv on mandrijäätetekkeline, ühtlase ovaalse kujuga. Järve pindala on umbes 2 ha ning sügavus ulatub 10,5 meetrini. Järve kaldajoone pikkus on ~ 633 meetrit. Järve ääres asub Eesti kõrgeim hüppetorn, mille kõrgus on 10,5 m. Järv on allikaterikas. Sisse voolab 10–15 allikat, mõned neist roosteveelised. Väljavooluks on kraav Ohne jõkke. Vesi on rohekas ja selge, läbipaistvusega 2,4–5,3 meetrit ja soojeneb suvel hästi. Kirdekallas on liivane ning kaetud puitpurretega, mujal on kaldad madalamad, kaetud soise maaribaga. Lõuna ja lääne poolt küljest piirab järve kaldaid paks kuuse- ja männimets.

Kaladest on esindatud särg, roosärg, viidikas, ahven, latikas, haug ja turb. Vähesel hulgal leidub järves fütoplanktonit ehk taimhõljumit, suuremal hulgal zooplanktonit ehk loomhõljumit. Loomadest on esindatud vähesel hulgal jõevähid ja järvekarbid. Harva võib kohtuda ka kopraga. Järve kõrkjatest ümbritsetud kallastes pesitsevad erinevad veelinnud (sõtkad, sinikaelpardid).

Taimedest kasvavad järve ümbruses ja järvevees: konnarohi, järvekõrkjas, metskõrkjas, hundinui, soone-rohi, konnaosi, ubaleht, ussilill, soovõhk, jürilill, kastehein, kuuskhein, vesikuusk, särjesilm, vesihernes, penikeel, vesiroos, vesikupp, mändvetikas, kardhein, käokann, vahulill, soo-neiuvaip, parkhein, vesihernes, mürkputk, soomadar, pilliroog, kõõlusleht, soo-lõosilm, vesikirburohi, sooalss, suur tulikas, soo-ohakas, villpea, soopihl, piiphein, kastik, tihashain, sea-ohakas, soo-kurereha, sootähthein, kadakkaer, parthein, kollane kivirik ja erinevad tarnaliigid.



## **Vanamõisa järve kohta on ka põnev legend järve tekkimisest:**

Muiste asunud ta paremal pool Tartu maanteed, keset viljarikkaid põlde ja aasu, olnud kõrgete kallastega, selge, läbipaistva ja karastava veega. Rahvas pidanud järve pühaks ega reostanud tema vett. Kuid siis asunud järve kaldale elama uued asukad, kes järve ilust polevat enam hoolinud ega tema pühadusest midagi teadnud. Nad heitnud järve igasugust prahti, mis pahandanud seal elavat vetevaimu. Vetevaim võtnud nõuks elanikke karistada. Ühel ilusal suvisel päeval tõusnud järvest suur must härg ja sammunud õhtukaare poole, tema taga voolanud kohinal järve vesi. Järve praegusesse asukohta jõudnud, vajunud härg sohu, tema kohal hakanud lainetama järv.



# • ÕHNE JÕGI •

## **Õhne jõgi on oma nime saanud sõnast ahne, kuna ta vanasti nõudnud sageli ohvreid.**

Kuulub Võrtsjärve alamvesikonna suuremate jõgede hulka, jõe pikkus 94 kilomeetrit, valgala 573 km<sup>2</sup>. Alguse saab Õhne jõgi Veisjärvest. Tema looduslik säng kulgeb mõnda aega maa all ja on eristatav õõtsuva pinnase järgi. Maaparanduse käigus on jõeale loodud uus säng, mis kujutab endast paari meetrist kraavi. Holdre ja Taagepera juures on jõgi juba suurem, voolates paarisaja meetri laiuses kõrglamorus. Taageperas ja Holdres on paisud veskijärvedega. Holdre veskist paar kilomeetrit lõunapool lahkub Õhne jõgi umbes neljaks kilomeetriks Läti piiridesse ja tehes Omuli mõisa kohal käänaku, jätkab jälle Eesti pinnal ida suunas oma voolu. Õhne läbib Tõrva linna 3,5 km ulatuses. Jõel on palju lookeid. Jõgi ja tema kaldad ning org on paljudes kohtades maalilised ning meeleolukad. Õhne jõgi suubub Võrtsjärve lõunaossa ja on järve suubuvatest jõgedest pikim. Õhne vasakpoolne lisajõgi on Helme ja parempoolne lisajõgi Jõku jõgi.

Õhne jões esineb ~ 30 kalaliiki: jõforell, harjus, haug, angerjas, särg, teib, säinas, tõugjas, lepamaim, roosärg, linask, rünt, viidikas, latikas, vingerjas, trulling, luts, luukarits, ahven, kiisk, võldas, mudamaim, nurg, koger, hõbekoger, hink, karpkala, koha ning ka sõõrsuuliik – ojasilm.

## **Tantsumäest ja Õhne kõrgest kaldast on kolm huvitavat muistendit:**

Üks pajatab, et sõja ajal taheti Helme kiriku kelladest suurtükke valada. Et neil olnud väga ilus hääl, peitnud inimesed kellad jõkke, kust nad hiljem välja võeti.



Teine jutt räägib, et Patküla mõisas olnud väga kuri härra, kes sundinud kutsarit kiiremale sõidule. Kord olnud ta jälle väga tige. Kutsar kihutanud, kuidas suutis. Järsku kadunud tee ja sõiduk lennanud kõrgelt kaldalt Õhne jõkke. Kuulda olnud ainult kellade helinat hobuste kaelas.

Kolmas lugu teatab Tantsumäe vallseljaku tekkimisest. Kord oli Kalevipoeg otsinud magamiskohta. Magamiskoha otsingutel oli ta jõudnud praegusele Tantsumäele. Kalevipoeg kandnud taskus liiva, mida magama minnes silmadele panna. Õnnetuseks oli aga Kalevipoja taskus auk sees ja liiv voolanud taskust välja, jättes järgi lookleva teeraja. Kalevipoja säng ise on eestlaste muinaslinnus.